

■ «Στὴν ὑπόγεια κρυφὴ Ἐκκλησία»

Κρυπτοχριστιανικὸ Πάσχα στὴν Κωνσταντινούπολη*

Δὲν λησμόνησαν ὁμως ποτὲ τὴν ἔνδοξη καταγωγή τους
σὰν Ἕλληνες καὶ τὴν ἀμόμητη Θρησκεία τῶν πατέρων τους

Βρισκόμαστε στὰ 1890... Στὴν Παναγία τοῦ Γαλατᾶ ἐφημέρευε ὁ γέρο-Μελέτιος, ὁ ὁποῖος ἔμενε μὲ τὴν οἰκογένειά του σὲ κατοικία ποὺ βρισκόταν στὸ προαύλιο τοῦ Ναοῦ. Ἦταν ἐνάρετος καὶ εὐσεβὴς Λευίτης καὶ τὸ ποίμνιό του τὸν περιέβαλλε μὲ βαθεῖα ἐκτίμηση καὶ ἀγάπη.

Πλησίαζαν οἱ μέρες τοῦ Πάσχα. Τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου τὸ βράδυ ὁ παπα-Μελέτιος, ἐξαντλημένος ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπη ἐξομολόγηση τῶν πιστῶν, ἤπιε ἓνα τσαῖ ποὺ τοῦ ἐτοίμασε ἡ παπαδιά καὶ ξάπλωσε στὸ κρεβάτι. Ὁ ὕπνος τῶν δικαίων δὲν ἄργησε νὰ κλείσει τὰ βλέφαρά του, ἐνῶ ἡ γριὰ παπαδιά καταγινόταν ἀκόμα μὲ τὴν τακτοποίηση τοῦ νοικοκυριοῦ.

Γύρω στὰ μεσάνυχτα χτύπησε ξαφνικὰ τὸ κουδούνι τῆς πόρτας. Ἡ παπαδιά, συνηθισμένη σὲ τέτοιες παράκαιρες ἐπισκέψεις, πῆγε ν' ἀνοίξει καὶ ὁ παπα-Μελέτιος ξύπνησε καὶ ἀνακάθησε στὸ κρεβάτι του. Δυὸ νεαροὶ καλοντυμένοι καὶ εὐγενικοὶ μῆκαν, χαιρέτησαν μὲ σεβασμὸ καὶ εἶπαν: «Ἔχουμε ἓναν ἄρρωστο ἐτοιμοθάνατο καὶ παρακαλοῦμε νὰ κάμει τὸν κόπο ὁ Πάτερ νὰ πάει νὰ τὸν μεταλάβει».

Μόλις ἄκουσε γιὰ ἐτοιμοθάνατο ὁ Μελέτιος, σὰν ν' ἀντλήσει νέες δυνάμεις, σηκώθηκε, ντύθηκε, πῆρε τὸ Ἄρτοφόριο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία κι ἐγένεψε στοὺς νέους νὰ προηγηθοῦν. Στὴν ἐξώπορτα περίμενε ἀμάξι, μῆκαν καὶ οἱ τρεῖς καὶ ξεκίνησαν. Οὔτε ποὺ τοὺς ρώτησε ποιὸς ἦταν ὁ ἄρρωστος καὶ ποῦ κατοικεῖ.

Τὸ ἀμάξι ἔκαμε ἀρκετὴ διαδρομὴ πάνω στὰ καλντερίμια τοῦ Γαλατᾶ καὶ στοὺς στενοὺς δρόμους τῆς Σταμποῦλ καὶ σταμάτησε μπροστὰ σ' ἓνα ἀρχοντόσπιτο. Ἡ πόρτα ἀνοίξε ἀθόρυβα καὶ οἱ νέοι παρακάλεσαν τὸν Γέροντα νὰ κατεβεῖ, τὸν βοήθησαν ν' ἀνεβεῖ τὶς

μαρμάρινες σκάλες και τὸν ὀδήγησαν σὲ πολυτελῆ αἴθουσα ὑποδοχῆς.

Ἐκεῖ ἓνας σεβάσιμος γέροντας μὲ κατάλευκη γενειάδα, μὲ πολύπτυχο σαρῖκι στὸ κεφάλι καὶ ποδῆρη τζουμπέ, σηκώθηκε καὶ μὲ ἓνα εὐγενέστατο «*μπούγιουρουμ ἐφέντη*» (ὀρίστε, κύριε) ὑποδέχτηκε τὸν ξένο καὶ τοῦ ἔδειξε μιὰ πολυθρόνα νὰ καθήσει. **Ἦ**ταν ὁ Φερίτ πασάς, ὁ συνταγματάρχης, ἀπὸ τοὺς πιὸ τρανοὺς ἄρχοντες τῆς Σταμπούλ, ποὺ κατοικοῦσε κοντὰ στὴν Ἁγία Σοφία.

Ψύχραιμος ὁ παπα-Μελέτιος γιὰ ὅσα παράξενα ἔβλεπε κάθησε. **Ο**ἱ νέοι ἀποτραβήχτηκαν καὶ ἔμειναν μόνοι οἱ δύο γέροντες. **Π**έρασε ἀρκετὴ ὥρα καὶ ἡ μόνη φράση ποὺ ἀπηύθυνε ὁ Τοῦρκος στὸν παπα-Μελέτιο ἦταν: «*Ραχὰτ ὄλ, ἐφέντημ*» (ἡσυχάστε, Κύριε). **Κ**ατόπιν σηκώθηκε καὶ τοῦ ἔγνεψε νὰ τὸν ἀκολουθήσει.

Διέσχισαν μακρόστενο διάδρομο, κατεβῆκαν πολλὲς σκάλες καὶ τελευταῖα μπῆκαν σὲ μιὰ ὑπόγεια Ἐκκλησία. **Λ**αμπροστολισμένη, ὀλόφωτη, μανουάλια μὲ μεγάλες λαμπάδες, ὠραιότατες εἰκόνες, τέμπλο θαυμάσιο καὶ μέσα ἓνα πλῆθος παρδαλό: ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιὰ, ἀξιωματικοί, ἀνώτεροι κρατικοὶ ὑπάλληλοι (πασάδες καὶ μπέηδες), σαρικοφόροι σεβάσιμοι γέροντες.

Κατάπληκτος ὁ παπα-Μελέτιος προχώρησε πρὸς τὴν Ὠραία Πύλη...

Τότε ὁ οἰκοδεσπότης τοῦ εἶπε σὲ ἄπταιστα ἑλληνικά:

«Πάτερ, σοῦ προξενοῦν κατάπληξη αὐτὰ ποὺ βλέπεις. **Μ**ὴν ἀνησυχεῖς καθόλου. **Ξ**έρετε ἀπὸ τὴν ἱστορία, ὅτι ἡ συνοικία τῆς Ἁγίας Σοφίας ἔχει ἐποικισθεῖ ἀπὸ ἑλληνικὲς οἰκογένειες, κυρίως τῆς ἀριστοκρατίας τοῦ Γένους καὶ τῶν γραμμάτων, οἱ ὅποιοι ἐξισλαμίσθησαν μὲ τὴν βία. **Δ**ὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ποῦμε πολλά. **Αὐ**τοὶ ποὺ ἀλλαξοπίστησαν μὲ τὴν βία διατήρησαν ἀπὸ τότε ὑψηλὲς θέσεις στὸ Ὄθωμανικὸ Κράτος, στὸν Στρατό, στὸ Ναυτικὸ, στὴν Διοίκηση. **Δ**ὲν λησμόνησαν ὅμως ποτὲ τὴν ἐνδοξὴ καταγωγὴ τους σὰν Ἕλληνες καὶ τὴν ἀμώμητη Θρησκεία τῶν πατέρων τους. **Κ**ρυφά, ὅσο μπορούμε, ἐξακολουθοῦμε νὰ λατρεύουμε τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ νὰ ἐκτελοῦμε τὰ θρησκευτικὰ μας καθήκοντα. **Κ**αὶ σὰν Ἕλληνες, μυστικὰ βοηθᾶμε τὸ Πατριαρχεῖο σὲ στιγμὲς κρίσιμες. **Αὐ**τὸ λίγοι τὸ ξέρουν. **Κ**αταλαβαίνεις πὼς εἴμαστε ὑποχρεωμένοι στὰ φανερά νὰ φαινόμαστε φανατικοὶ Μωαμεθανοί, γιὰ νὰ μὴν δώσουμε λαβὴ σὲ παρεξηγήσεις. **Κ**άθε χρόνο μαζεύομαστε ἐδῶ νὰ ἐξομολογηθοῦμε σὰν Χριστιανοί, νὰ μεταλάβουμε, καὶ νὰ γιορτάσουμε τὸ Πάσχα. **Φ**έτος ἐσὺ θὰ εἶσαι ὁ

σεβάσιμος Ἐφημέριός μας καὶ μαζί θὰ γιορτάσουμε τὰ Πάθη καὶ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. **Εἶθε** κάποτε, ἐλεύθεροι καὶ ἐμεῖς νὰ γιορτάσουμε μαζί μὲ τοὺς ἀδελφούς μας τὶς Ἅγιες αὐτὲς Ἑορτές».

Ὁ παπα-Μελέτιος ἔμεινε ἄναυδος. **Μ**ὲ δάκρυα στὰ μάτια εὐλόγησε τοὺς καρτερικοὺς ἐκείνους μάρτυρες τῆς Πίστεως καὶ ἀδίστακτα ἄρχισε τὸ θρησκευτικὸ ἔργο του.

* * *

Τὴν ἄλλη μέρα οἱ ἐφημερίδες ἔγραφαν: *Χάθηκε ὁ Μελέτιος!* **Κ**αὶ οἱ ἀστυφύλακες καὶ οἱ χωροφύλακες ἔτρεχαν νὰ τὸν βροῦν, ἐνῶ αὐτὸς καθόταν ἤσυχος στοῦ Φεριτ πασᾶ τὸ ἀρχοντικό. **Κ**αὶ τὸ νόστιμο ἦταν, πὼς ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας ἀποβραδὶς ἐρχόταν στὴν Ἐκκλησία νὰ τὸν κοινωνήσει ὁ παπα-Μελέτιος καὶ ὅλη τὴν ἡμέρα ἔστελνε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ χωροφύλακες καὶ ἀστυφύλακες καὶ γύρευαν τὸν παπα-Μελέτιο! **Ἡ** οἰκογένεια τοῦ Ἱερέα εἶχε εἰδοποιηθεῖ στὸ μεταξὺ ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο νὰ μὴν ἀνησυχήσει γιὰ τὴν παρατεινόμενη ἀπουσία του.

Τὴν ἑβδομάδα τῶν Παθῶν ὁ παπα-Μελέτιος ἦταν ἀπασχολημένος στὸ νὰ ἐξομολογεῖ καὶ νὰ μεταλαβαίνει τοὺς Κρυπτοχριστιανούς στὴν ὑπόγεια κρυφὴ Ἐκκλησία. **Ἐ**τέλεσε ὅλες τὶς Ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης ἑβδομάδας καὶ τὴν λαμπροφόρα Ἀνάσταση μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα ἄρρητης θρησκευτικῆς ἀνάτασης.

Εὐλόγησε τοὺς καρτερικοὺς Χριστιανούς, τοὺς ἐνθάρρυνε στὸν μαρτυρικὸν ἀγῶνα τους καὶ τοὺς στερέωσε στὴν Θρησκεία τῶν πατέρων τους.

Τὴν Δευτέρα τοῦ Πάσχα, γύρω στὰ μεσάνυκτα, οἱ ἴδιοι νέοι παρέλαβαν τὸν παπα-Μελέτιο καὶ τὸν ἔφεραν στὸ σπίτι του...

□

(*) Γεωργίου Δ. Ροδίτη, Οἱ Κρυπτοχριστιανοί, ἐκδόσεις «Χριστιανική», ἔκδοσις Β', Ἀθήνα, 2022, σελ. 131-134. • Πηγή: «Ποντιακὴ Ἑστία», 13(1962), σελ. 6587-6589. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.